

KULTURELET

Visszatekintés a kórusok szemléjére

A kóruszene a legmegfelelőbb forma legszélesebb dolgozó tömegeink kulturális művészi munkája szempontjából. Arra a gazdag hagyományra támaszkodva, amellyel ez a zeneművészeti forma tartományunkban rendelkezik, a karéneknek a szocializmus építése által hazánkban keletkezett új feltételek mellett széleskörű lehetősége nyílt a fejlődésre. Felszabadult dolgozóink magukévá tették, és széleskörűen kifejlesztették a karéneklést — mind a legmegfelelőbb művészi kifejező eszközt — és még nagyobb lendületet és erőt kölcsönöztek neki. A szocializmus építése szorosan kapcsolatban van dolgozóink művészi hajlamainak emelésével és fejlesztésével. A kulturális művészi tevékenység különböző formái útján szocialista hazánk minden emberének lehetősége nyílik a művészet ápolására. Ezért egyáltalán nem csodálatos, hogy tartományunk énekkaraiban ma több mint 13.000 énekes van, akik a különféle kulturális és művészi egyesületek tagjai. Évről-évre fejlődnek az énekkarok. Különösen felélenkült a kórusok tevékenysége az 1949 november 1-től 1950 május elsejéig tartó időszakban, vagyis a szerbiai kultúregyesületek szövetsége által szervezett hathónapos verseny idején. Ebben az időszakban az énekkarok szervezetileg megerősödtek, rendszeresen előkészítették kórusszámaikat, rendszeren próbáltak, felléptek a különféle ünnepek és előadások keretében, vendégszerepeltek a termelő parasztszövetkezetekben, tartományi mezőgazdasági birtokokon, építőhelyeken stb.

Ebben az időszakban nagy jelentősége van a kórusok munkája szempontjából, az énekkarok szemléjének, amely lehetővé tette, hogy az énekkarok tömegesedjenek és eszmeileg, valamint minőségileg magasabb fokot érjenek el.

A verseny idején megtartották az énekkarok járási, körleti és tartományi szemléjét, amelyeken 87 énekkar vett részt 4.587 énekessel. Ez a szám a múlt évihez viszonyítva — amikor 53 kórus lépett fel 2.775 énekessel — komoly haladást jelent. Ehhez a sikerhez jelentős mértékben hozzájárult az a körülmény is, hogy az idején szemléken külön léptek fel a falusi és külön a városi kórusok, hogy sokkal több kórusműben válogathattak műsoruk összeállításakor.

A verseny folyamán Vajdaság kultúregyesületeinek tartományi szövetsége a fősúlyt a falusi kultúregyesületekre helyezte. Ezáltal az idén 58 falusi énekkar lépett fel a szemlén, míg a múlt évben csak 24. De nemcsak a szemlén résztvevő kórusok száma növekedett, hanem magasabb színvonalon volt a falusi énekkarok előadása is. Emellett, helyesen alkalmazva a nemzetiségi politikát, az idején szemléken sokkal több nemzeti kisebbségi kórus szerepelt, mint az elmúlt években. A múlt évben összesen 14 kisebbségi dalárda vett részt a szemlén, mégpedig: 5 magyar, 7 román és 1 szlovák; az idén már 27 kisebbségi énekkar lépett fel: 11 magyar, 12 román, 3 ruszin és 1 szlovák.

A verseny-időszak alatt a kórusok igen élénk tevékenységet fejtettek ki, felléptek a különféle kulturális előadásokon. A szemlén résztvevő 87 dalárda 521 előadást rendezett és 164 ízben vendégszerepelt. A verseny-időszak alatt

Milivoje Nikolajevics: Gondolkodó

„Uj rajz a falúból“ c. gyűjteményből

kifejtett intenzív munkáról tanúskodik az a tény is, hogy az énekkarak, amelyek résztvettek a szemléken, összesen 466 új karéneket tanultak be.

Ha a kultúregyesületek szövetsége a terepen nagyobb kitartással és leleményességgel tevékenykedett volna a verseny megszervezése körül, sokkal több énekkar vett volna részt a szemléken. Voltak olyan szövetségek is, amelyek egyáltalán nem tartották meg a dalárdák szemléjét (így például a bácska-palánkai, bácskatopoljai, zsablyai, kovilyi, noviszádi és rumai járás, valamint Szenta, Szremszkanitrovica és Kikinda városok.) Emellett a verseny és a szemlék szervezésének és megvalósításának tekintetében nem volt megfelelő együttműködés a terepen a kultúregyesületek között, s így gyakran az egész munka csak egy emberre hárult (Odzsaci járás, Begej stb.).

Mindazon fogyatékoságok mellett, amelyek a verseny megszervezésében mutatkoztak, a kórusok ezévi munkája és a szemléken elért eredmények komoly fordulópontot jelentenek a kórusok munkájában és minőségük, valamint eszmeiségük, további fejlesztésében.

A* kórusok ezévi szemléi, — az énekkarak tömeges részvételével s az előadás-színvonalának növekedésével — megmutatták, hogy énekkaraink szervezetileg megerősödtek és művészig is fejlődtek az előbbi évekhöz viszonyítva. Ez a fejlődés különösen a falusi dalárdáknál észlelhető. Az előadott művek jó megválogatása, a begyakorlottság, az előadás tisztasága, a hangzás kiegyensúlyozottsága, a dinamika, a fegyelmezettség jellemezte a kórusok ezévi fellépését a szemléken. Néhány falusi és városi énekkar kitűnő benyomást tett és sikerrel adta elő műsorát. A falusi énekkarak közül különösen kitűnt az itebeei »Zora« kultúregyesület kórusa, a városi dalárdák közül pedig a szubotcai »Proleter« szakszervezeti kultúregyesület énekkara. Fellépésük igazai zenei élvezetet nyújtott.

De mindazon sikerek mellett, amelyeket tartományunkban a versenyidőszak alatt a kórusok tevékenységét illetőleg elértünk, a szemléken számos fogyatékoság is jelentkezett, amelyet a további munkában minél előbb orvosolni kell.

A szemléken résztvevő énekkarak nagyobb része jól előkészült és az előadott művek is megfelelő eszmei színvonalon voltak. De ez alkalommal is majdnem minden kórus Mokranjac rukovetjeit tuzte musorra, míg a tobbi zeneszerzők művei alig szerepeltek az énekkarak előadásában. Különösen kevés művet adtak elő a régebbi vajdasági és szerb zeneszerzőktől (Topalovics, Marinkovics, Bajics, Binicski, Krsztics, Mulojevics és másoktól). Az előadott művek egy része tomedgál volt, de ezeket nem válogatták meg mindig jól. (Angyelic: »Radnicska koracsnica«, »Poieti pesmo«, Biobner: »Radnicski pozdrav«, Hercigonya: »Szeljacska« stb.).

A kórus-irodalom kérdése, különösen a falusi énekkarak számára, komoly nehezégeket okoz a munkában, mert a mai zeneszerzők műveinek nagyobb része megaladja ezeknek az énekkaroknak előadási képességét. A tömegdalok azért nem megfelelőek mindig, mert zenekari vagy zongorakiséret nélkül üresen csengenek, és nem elégitik ki az énekesek izését. A korszerű zeneszerzők négyszólamú szerzeményei pedig nehéz feladat elé állítják a karmestert és a kórust, és azok nem képesek azt megoldani. Az ilyen helyzet következtében, — gyakran pedig a falusi kórusok és karmesterei igényessége miatt — sokszor olyan művet tanulnak be, amelyet zeneileg nem tudnak tökéletesen visszaadni (A kulai »Branko Radicevics« kultúregyesület énekkara Mokranjac »Kozar« című szerzeményét adta elő a tomasevacai »Gyúra Jakšics« kultúregyesület kórusa Logar »Ének Beográdról« című négyszólamú szerzeményét, Danon »Kozara« című művét énekelte, stb.).

A kórusok tömegesebbek voltak, mint a múlt évben, de így sem kielégítő a helyzet. A kórusokban még mindig legnagyobbbrészt az idősebb tagok énekelnek, és igen kevés a fiatal. Néhány énekkarnál észlelhető volt, hogy nagyobb gondot fordítottak az új, fiatal énekesek szerepeltetésére, de ez még mindig nem elég. A gyurgyevói »Tarasz Sefcsenkó«, és a szprszkiitebeji »Zora« énekkarak oldották meg a legjobban ezt a kérdést, mert kórusaikban alig volt idősebb ember. Ezzel szemben a zombori szerb dalárda kevés figyelmet fordított erre a kérdésre. A kórusművészet helyes fejlődési szempontjából szükséges az új, fiatal énekesek toborzása és ezért a kultúregyesületek szövetség-

geinek, valamint a kórusok vezetőségeinek sokkal nagyobb figyelemmel kell foglalkozniuk ezzel a kérdéssel.

Az ideai szemléken látszott, hogy a kórusok kellőképpen előkészültek. Érezhető volt, hogy az énekkarok huzamosabb ideig tanulták műsorukat; biztosan énekelték az egyes részleteket s a hangzás is tiszta volt. A kórusok nagyobb részénél szintén megfelelő volt az intonálás, de mégsem valósították meg megfelelő mértékben a hangzás kiegyensúlyozottságát. Ez különösen a falusi, valamint az egyes városi énekkaroknál volt észlelhető (a kanizsai »Petőfi Sándor«, a szurcsini kultúregyesület kórusa, a tomaseváci »Gyúra Jaksics« énekkara stb.). Egyes énekkaroknál kiváltak az egyes hangcsoportok; szinte rendszeres jelenség volt, hogy az egyes hangcsoportok színezetének és hangzásának kiegyensúlyozottsága nem volt megfelelő.

Kórusaink leggyöngébb oldala a kiejtés és a dinamika. A kórusművek szoros kapcsolatban vannak a szöveggel, és ha a szöveg nem jut kifejezésre, akkor az egész mű veszt értékéből. Ezért kell a karéneklésben számolni a szöveggel is. Szükséges, hogy a szavak hangsúlyozása megfeleljen a zenei szövegnek és a zenei/elmélyítés ugyanakkor legyen a szöveg pszichológiai elmélyítése is. Ez nem volt meg eléggé kórusaink előadásában. Egyes énekkaroknál a helytelen hangsúlyozás következtében elferdítették a szöveget. Emellett a szavak kiejtése — különösen a falusi énekkaroknál, — túlságosan világos és nyílt s ennek következtében lehetetlen volt megteremtteni a kórus hangszínezetének kiegyensúlyozottságát.

Egyes kórusoknál helyes volt a lélegzés technikája és helyesen adták elő a szöveget. Volt azonban olyan énekkar is, amely nem szentelt elég figyelmet a lélegzés technikájának és ennek következtében gyakran szagattott volt a szöveg kiejtése, vagy elnyelték az egyes szavak végét. (A gyurgyevői »Tárász Sefcsenkó« énekkar.). A karvezetőknek foglalkozniuk kell ezzel a fogyatékossággal, hogy a további munka folyamán kiküszöböljék.

Külön kérdés — amelyre Vajdaság kultúregyesületei tartományi szövetségének nagy figyelmet kell fordítania, — a kórusok szakmai és eszmei fejlesztésének kérdése. A szemléken fellépő 87 karmester közül csak néhánynak volt meg a szükséges zenei szakképesítése, míg a többi karmester a kóruszene kedvelői közül került ki, aki a kórusokkal folytatott huzamosabb idejű munka által, vagy tanfolyamok útján némi képeztést nyert, de mégsem rendelkezik olyan képeztéssel, hogy énekkarainkat magasabb művészi színvonalra tudja emelni. Érdekes megemlíteni, hogy az elmúlt év folyamán két tanfolyamot rendeztek a karvezetők szakképesítésére, de ezeken a szemléken fellépő karmesterek közül egy sem vett részt. A karmester személye sorsdöntő jelentőségű a kórus sikeres tevékenysége szempontjából, és ezért nagy figyelmet kell szentelni a karvezetők nevelésének, mert ez az egyetlen út, amelyen haladnunk kell, ha emelni akarjuk kórusaink színvonalát.

A vajdasági kultúregyesületek szövetsége által a múlt évben szervezett karéneklés tanfolyamokon kívül, valamint az idén előrelátott tanfolyamok megtartásán kívül, hasznos volna, ha időnként szemináriumokat és tanácskozásokat tartanának a karvezetőkkel, és ezek által elősegítenék szakmai és eszmei fejlődésüket.

Ezeket a szemináriumokon ismertetni kellene a karvezetőket azzal, hogyan kell a kórus számára kiválogatni a hangokat, előadni nekik a próbák tartásának módját, megtanítani őket a lélegzés technikájára stb. Úgyszintén hasznos volna, ha ezeken a szemináriumokon feldolgoznának egyes témákat, amelyek ismertetik a zeneművészet lehetőségeit társadalmunkban, valamint közművelődési politikánk más kérdéseit is. Ezenkívül meg kellene szervezni azt is, hogy az ismertebb karmesterek vendégszerepeljenek a kisebb helységeinkben.

Mindezek a munkamódszerek lehetővé tennék, hogy a karvezetők minél jobb és gyorsabb képeztést nyerjenek, és így magasabb művészi színvonalra emeljék kórusainkat.

Altalában véve az ideai szemlék megmutatták, hogy énekkaraink munkájukban jelentős haladást értek el. Ezenkívül láthatóvá vált az az út is, amelyen haladnunk kell, hogy kórusaink tovább erősödjenek és eszmeileg, valamint minőségileg tovább fejlődjenek.

Száva Vukosavljev